

esimerkiksi eläinten instrumentaalinen käyttö ihmisen hyväksi tuotantoeläinten tapauksessa on kategorisesti moraalisesti väärin. Toisaalta kasvisyöntiä voidaan verrata kristilliseen pasifismiin tai marttyyriyteen, joka voidaan valita vapaasti, mutta ei ole absoluuttisen velvoittavaa. Kotieläinten osalta voidaan nähdä ihmisen ja eläinten solidaarisuus, joka on hyödyksi molemmille osapuolille. Ennen kaikkea Steckin mukaan on tarpeellista nähdä Jumalan luomistyön hyvyys ja kauneus kaikissa sen muodoissa ja siten myös edistää ihmisten välistä herkkyyttä solidaarisuuteen.

Christopher Steckin teos on laajasti teologisesti sivistynyt ja johdonmukainen esitys katolisen teologian yhä kasvavaan keskusteluun ympäristöetiikasta ja moraalista toiminnasta suhteessa eläimiin. Argumentaatio on selkeää ja eriävät näkemykset esitetään perustelluineen arvioitaviksi. Ekumeeninen suuntautuminen näkyy viitteissä niin luterilaisiin, anglikaanisiin kuin ortodoksisinkin teologeihin.

Kirjoittaja rakentaa kehittämässä tulkinnat kautta linjan erityisesti yhden nouvelle théologie -koulukunnan tunnetuimman jesuiitta-teologin, Hans Urs von Balthasarin, työn pohjalle. Esitettyjä johtopäätöksiä eläinten yksilöllisestä ”pelastumisesta” ja luomakunnan ”transformatiivisesta” jatkumosta tuonpuoleiseen voidaan pitää katolisesta teologian opetusviran näkökulmasta radikaalin progressiivisinä. Se kuitenkin pitää edelleen Akvinolaisesta juontuvan dogmaattisen kehityshistorian valossa – myös Laudato Si’-kiertokirjeessä – kiinni luodun ja luomattoman todellisuuden kategorisesta ontologisesta erosta ja käsittelee lopulta ympäristöä ensisijaisesti suhteessa

ihmiseen sen kruununa, vaikka painopistettä on siirretty varjelemisen korostamiseen ja kaikkien luotujen väliseen solidaarisuuteen.

Gabriel Salmela OP, TM
Ekumeniikan
tohtorikoulutettava
Helsingin yliopisto

DAVID L. CLOUGH
On Animals Volume 2:
Theological Ethics.
London & New York:
T&T Clark 2019. 299 s.

David L. Cloughin *On Animals* -sarjan toinen osa *Theological Ethics* paikkaa aukkoa teologisen etiikan alalla, jossa ei ole aiemmin ilmentynyt yhtä perusteellista esitystä teologisesta eläinetiikasta. Sarjan ensimmäisessä osassa *On Animals Volume 1: Systematic Theology* Clough käsitteli ihmisen ja muiden eläinten paikkaa kristillisessä opissa. Toisin kuin eläinetiikan pioneeri Andrew Linzey, joka on keskittynyt teoksissaan eläinoikeuksien teologisiin perusteluihin, Clough pyrkii luomaan systemaattisen, Raamattuun perustuvan teologisen pohjan eläinetiikalle. Teoksen keskeinen argumentti ja Cloughin teologisen eläinetiikan perusta on, että Jumala on antanut luomilleen olennoille elämän näiden itsensä vuoksi ja siksi, että ne voivat ylistää Jumalaa. Sellainen aiempi kristillinen teologia, joka on perustunut jyrkkään erotteluun ihmisten ja muiden eläinten välillä, on epäuskottava sekä teologisesti ongelmallinen ja harhaanjohtava.

Käsillä oleva sarjan toinen osa käsittelee sitä, mitä seurauksia ensimmäisessä osassa esitellyllä

teologisella ymmärryksellä kristillisestä opista on teologiselle etiikalle. Clough ottaa huomioon sen, että kysymys eläinten ja ihmisten välisestä kanssakäymisestä on monisyinen. Ihmisillä on erilaisia suhteita muihin eläimiin – nämä voivat olla lemmikkejä, hyönteisiä ikkunalla pyrkimässä ulos, peipposia lintulaudalla tai simpansseja eläintarhassa. Hänen mukaansa on kuitenkin tärkeää käsitellä eettisiä kysymyksiä erilaisten eläinten kohtaamisen taustalla. Teologisen eläinetiikan lähtökohtana ei voi olla se, että ihmiset jättäisivät kaikki eläimet täysin rauhaan. Näin Clough erottaa teologisen eläinetiikkansa sellaisesta eläinoikeusajattelusta, jossa ratkaisuna eettisiin ongelmiin voi olla vain ihmiskunnan ero eläimistä. Hän asemoi teologista eläinetiikkaa myös utilitaristiseen etiikkaan, hyve-etiikkaan, feministiseen hoiva-etiikkaan ja kyvykkyysetiikkaan.

Ihmisten ja muiden eläinten elämät ovat tiiviisti yhteydessä monella tavalla, ja Cloughin mukaan tämän yhteiselön reunaehtojen tiedostamisen tulee olla osa teologista eläinetiikkaa. Hän myöntää, että eläinetiikalla voi olla monenlaisia perusteluita, mutta teologinen näkökulma on kaikkein kattavin, sillä se ei ole rajoittunut perustelemaan etiikkaa vain yhdestä näkökulmasta vaan sallii eettisten lähtökohtien moninaisuuden. Clough erottaakin teologisen eläinetiikan erityisiksi perusteiksi Raamatusta löydettävät kategoriat, kuten yhteys eläimiin suhteessa Jumalan kanssa tehtyyn liittoon, lähimmäisyys, köyhyys ja moraalinen esimerkillisyys.

Teos etenee siten, että Clough käsittelee eri kappaleissa teologisen eläinetiikan soveltamista niihin tapoihin, joilla ihmiset käyttävät

eläimiä hyödykseen. Kappaleet käsittelevät eläinten käyttöä ihmisen ravinnoksi, vaatetuksessa, työvoimana, tutkimuksessa ja eläinkokeissa, kumppaneina ja lemmikkeinä sekä ihmisen vaikutusta villieläinten elämään. Teoksen tarkoituksena on siis esittää hyvin kattava katsaus ihmisen ja muiden eläinten suhteisiin, ja tässä tavoitteessa se myös onnistuu. Clough pitää huolen siitä, että hänen moraalisia johtopäätöksiä edeltävät premissinsä ovat luotettavia ja ajan tasalla – kappaleet on lähteistetty tuoreilla eläintuotantoa käsittelevillä tutkimuksilla. Hän on myös itse vierailut Englannissa eläintuotantotiloilla. Pienimmäkään olennot eivät jää Cloughin katseen ulkopuolelle. Hän ottaa kantaa esimerkiksi silkin valmistukseen käytettyjen silkkitoukkien käytön epäeettisyyteen teologisesta näkökulmasta. Silkkitoukan tappaminen ja siten sen perhoseksi kehittymisen estäminen on vastoin sitä mahdollisuutta, että se voisi kukoistaa olentona, joka ylistää Jumalaa olevaisuudellaan. Siten silkin ostaminen on hänen mukaansa eettistä ainoastaan sellaisilta silkinuottajilta, jotka eivät tapa toukkia tuotantoprosessissa.

Teosta lukemalla käykin selväksi, että teologisesta näkökulmasta on mahdollista sanoa paljon sellaista, joka tuottaa vaikeuksia eläineettiselle keskustelulle. Esimerkiksi keskustelu villieläimistä on ongelmallinen eläinoikeusnäkökulmasta, sillä oikeuksien käsitteistö taipuu huonosti luonnossa elävien eläimien olosuhteisiin. Cloughin teologisen eläinetiikan lähtökohtana taas on myöntää se, että ihmisinä meillä ei ole sellaista valtaa tai viisautta, jonka avulla voisimme toteuttaa maan päällä Jumalan rauhanomaisen ja väkivallattoman valtakunnan. Tästä

syystä meidän vastuullamme ei ole puuttua eläinten väliseen väkivaltaan. Sen sijaan vastuullamme on puuttua niihin lukuisiin tapoihin, joilla ihmisinä tuhoamme muiden eläinten elinolosuhteita.

Clough ottaa perustellen kantaa vaikeisiin eläineettisiin kysymyksiin ja esittää vahvoja argumentteja kantansa puolesta. Esimerkiksi käsitellessään eläinten käyttämistä ihmisten ravinnoksi Clough esittää, että mikäli vaihtoehtoisia ravinnonlähteitä on saatavilla, ei eläinten käyttäminen ravinnoksi voi olla eettisesti perusteltua teologisesta näkökulmasta. Muiden eläinten tunnistaminen Jumalan luomiksi kanssaeläjiksemme, joiden tarkoitus on kukoistaa ja elää hyvä elämä maan päällä, sulkee pois niiden tehotuotannon ihmisen ravinnontarpeiden täyttämiseksi. Hänen positionsa ei kuitenkaan kulje aina johtopäätösten osalta samassa linjassa eläinoikeuseetikkojen kanssa. Clough ei näe estettä eläinten käyttämiseen ihmisen työkumppaneina esimerkiksi sokeiden palveluskoirina silloin, kun käytäntö selvästi hyödyttää molempia osapuolia.

Ihmisten ja eläinten yhteiseloön liittyviin eettisiin kysymyksiin teos ottaakin kantaa ansiokkaalla tarkkuudella. Käsittelemättä jäteystistä kysymyksistä jää mieleen vain, mitä tapahtuu, kun kahden eläinlajin edut ovat ristiriidassa, ja ihmisten toiminta väistämättä vahingoittaa jompaakumpaa. Esimerkki tällaisesta kysymyksestä voisi olla esimerkiksi se, miten tiettyillä alueilla kissapopulaatiot metsästävät lintuja niin tehokkaasti, että jotkin lintulajit uhkaavat kuolla sukupuuttoon. Millaiset teologiset perusteet meillä voisi olla kissojen vähentämiseksi tai lintujen suosimiseksi?

On kuitenkin huomautettava, että Clough keskustelee huomattavan vähän muiden teologista eläinetiikkaa kirjoittaneiden teologien kanssa, mikä olisi vakauttanut ja syventänyt hänen antiaan teologiseen eläineettiseen keskusteluun. Esimerkiksi Andrew Linzey'n teologiseen etiikkaan hän viittaa vain alaviitteessä sivuuttaen Linzey'n sillä perusteella, että tämän positio muistuttaa liikaa sekulaarin eläinetiikan Tom Reganin eläinoikeusteorian perusteita. Cloughin mukaan Linzey jakaa siten Reganin teorian ongelman siitä, mihin tulisi asettaa raja oikeuksien sisä- ja ulkopuolella olevien eläinten välillä. Tämä on kuitenkin varsin suppea tulkinta Linzey'n eläinetiikasta. Esimerkiksi Linzey'n teologista eläinetiikkaa teoksessa *Christian Theology and the Status of Animals* käsitellyt teologi Ryan Patrick McLaughlin kuvaa, miten tämän eläinetiikka nousee ihmisen ja muiden eläinten asemien välisestä erosta. Ihmiset ovat erityisiä Jumalan silmissä ja sen vuoksi näillä on velvollisuus kohdella hyvin niitä olentoja, joilla ei ole tätä erityistä asemaa. Myöskään muita teologisia eläinetiikkaa käsitelleitä teoksia Clough ei käsittele juuri ollenkaan.

Näistä pienistä puutteistaan huolimatta David L. Cloughin teos käsittelee kattavasti eläinetiikan kysymyksiä teologisesta näkökulmasta ja haastaa onnistuneesti uudelleenarvioimaan ihmisten toimintaa eläimiä kohtaan.

Noora Koivulahti, TM
Systemaattisen teologian
tohtorikoulutettava
Helsingin yliopisto